

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10Sžsk/2/2019
Identifikačné číslo spisu: 8017200158
Dátum vydania rozhodnutia: 22.10.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hatalová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8017200158.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a členov senátu JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a JUDr. Igora Belka, v právnej veci žalobkyne V. C. S., bytom X. XXXX/XX, S., právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanej (sťažovateľke) Sociálnej poisťovni, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia č. 23056-2/2017 zo dňa 23. januára 2017, o kasačnej sťažnosti proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 1Sa/6/2017-53 zo dňa 29. júna 2017, v spojení s opravným uznesením č. k. 1Sa/6/2017-91 zo dňa 5. marca 2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 1Sa/6/2017-53 zo dňa 29. júna 2017 v spojení s opravným uznesením č. k. 1Sa/6/2017-91 zo dňa 5. marca 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie

Odôvodnenie

I.

Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Sociálna poisťovňa, pobočka Humenné rozhodnutím zo dňa 04.08.2016 č. 700-68/2016, 22445-5-2016-HE (ďalej len „prvostupňové správne rozhodnutie“) podľa § 178 ods. 1 písm. a) prvý bod zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodla, že samostatne zárobkovo činné osobe V. C. S. nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 30. júna 2006 a zaniklo dňa 30. júna 2008. Na odvolanie žalobkyne žalovaná rozhodnutím zo dňa 23.01.2017 č. 23056-2/2017 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) rozhodla tak, že odvolanie zamietla v celom rozsahu a prvostupňové správne rozhodnutie potvrdila.

II.

Konanie na krajskom súde

2. Žalobkyňa podala proti preskúmanému rozhodnutiu správnu žalobu. Krajský súd v Prešove po preskúmaní veci dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie je potrebné zrušiť a vec vrátiť žalovanej na ďalšie konanie v zmysle § 191 ods. 1 písm. d) zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) z nasledujúcich dôvodov:

- prvostupňový správny orgán rozhodol o tom, že žalobkyni zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 30. júna 2006 a prvostupňové rozhodnutie je novým rozhodnutím o dni zániku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia žalobkyni.

- z rozhodnutia žalovaného, ako aj z rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu nevyplýva, ktoré ustanovenie zákona o sociálnom poistení umožňuje vydať nové rozhodnutie o zániku poistenia po uplynutí viac ako 10 rokov, ak rozhodnutie o zániku poistenia ku dňu 30.06.2006, aj keď sa zrejme jednalo o záznam - opatrenie správneho orgánu sa stalo právoplatným a nedošlo k jeho zrušeniu. Žalovaná napriek tomu, že žalobkyňa v odvolaní túto skutočnosť namietala, sa s touto otázkou vo svojom rozhodnutí, ktoré je predmetom preskúmania, nevysporiadala. Prvostupňové správne rozhodnutie ako aj preskúmané rozhodnutie je z toho dôvodu nepreskúmateľným vzhľadom na nedostatok právneho odôvodnenia tohto postupu.

- súd sa nestotožňuje s názorom žalovanej, že napadnuté rozhodnutie sa netýka pohľadávky na poistnom, penále alebo pokuty, pretože rozhodnutie o zmene dňa zániku poistného v prípade jeho opodstatnenia, má priamy vplyv na vznik pohľadávky Sociálnej poisťovne voči žalobkyni.

III.

Obsah kasačnej sťažnosti/stanoviská

A)

3. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka v zákonnej lehote podala kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v

- § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p., t. j. z dôvodu, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,

- § 440 ods. 1 písm. f) S.s.p., t. j. z dôvodu, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

4. Sťažovateľka v nasledujúcich sťažnostných bodoch v súlade s § 445 ods. 1 písm. c) S.s.p. najmä uviedla, že:

- považuje uvedené právne posúdenie veci krajským súdom za nesprávne.

- nestotožňuje sa s právnym názorom krajského súdu, že záznam - opatrenie o zániku poistenia ku dňu 30. júna 2006, je rozhodnutím, ktoré sa stalo právoplatným, teda prvostupňové správne rozhodnutie je novým rozhodnutím vo veci. Význačenie určitej skutočnosti v spise poistenca, formou záznamu nemá povahu rozhodnutia.

- predmetom nedávkového konania je rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia len v sporných prípadoch, t. j. predmetom nedávkového konania nie je vznik, prerušenie a zánik sociálneho poistenia, ktoré nie sú sporné, a preto organizačná zložka Sociálnej poisťovne nie je v týchto prípadoch oprávnená rozhodovať.

- namietala nesprávny procesný postup, ktorého sa krajský súd dopustil v konaní tým, že nenariadil pojednávanie napriek skutočnosti, že sťažovateľka vo vyjadrení k žalobe, zo dňa 26. apríla 2017, žiadala krajský súd o nariadenie pojednávania vo veci podľa § 105 ods. 2 písm. a) S.s.p. (strana 7, posledná veta vyjadrenia).

5. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby kasačný súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

B)

6. Žalobkyňa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti najmä uviedla, že:

- sťažovateľka v kasačnej sťažnosti poukazuje na viacero rozhodnutí krajských súdov v obdobných veciach, ale opomenula uviesť, že voči všetkým uvedeným rozhodnutiam bola podaná kasačná sťažnosť a tiež, že v obdobných veciach boli vydané rozsudky, ktorými boli rozhodnutia zrušené.
- je povinnosťou sťažovateľky skúmať, či prihláška alebo odhláška je dôvodná (či odhláškou je preukázaný skutkový stav, ktorý má následok zánik poistenia) a rozhodnúť o tom.
- je nepravdivé tvrdenie, že neexistuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne ku dňu 30.06.2006. Na základe podanej odhlášky, po ktorej preskúmaní dospela príslušná pobočka Sociálnej poisťovne k záveru, že sú naplnené podmienky zániku poistenia, bolo vyznačením v spise rozhodnuté o zániku poistenia k 30.06.2006.

7. Navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Právny názor Najvyššieho súdu

8. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 S.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu v medziach sťažnostných bodov (§ 438 ods. 2, § 445 ods. 1 písm. c/, ods. 2 S.s.p.), pričom po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 442 ods. 1, § 443 ods. 1 S.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 ods. 1 S.s.p.), jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná, pretože krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Preto podľa § 462 ods. 1 S.s.p. zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke najvyššieho súdu. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 22. októbra 2019 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

Podľa § 105 ods. 1, 2 písm. a) S.s.p., ak správny súd nariadi pojednávanie, pripraví ho tak, aby bolo možné rozhodnúť vo veci spravidla na jedinom pojednávaní. Na účel podľa odseku 1 predseda senátu doručí žalobu s prílohami žalovanému a ďalším účastníkom podľa § 32 ods. 3 a vyzve ich, aby sa k nej v lehote určenej správnym súdom písomne vyjadrili, a zároveň ich poučí, že ak to neurobia, správny súd môže vo veci konať ďalej, a že najneskôr vo vyjadrení môžu požiadať, aby správny súd vo veci nariadil pojednávanie.

Podľa § 107 ods. 1 písm. a) S.s.p., predseda senátu nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania.

Podľa § 462 ods. 1 S.s.p., ak kasačný súd po preskúmaní zistí dôvodnosť kasačnej sťažnosti, rozhodne o zrušení napadnutého rozhodnutia a podľa povahy vráti vec krajskému súdu na ďalšie konanie alebo konanie zastaví, prípadne vec postúpi orgánu, do ktorého pôsobnosti patrí.

9. Sťažovateľka primárne namietala, že správny súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Kasačný súd uvádza, že pojem "právo na spravodlivý proces" nahrádza doterajší pojem "odňatie možnosti konať pred súdom", nakoľko obsahové znaky pojmu "právo na spravodlivý proces" vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva i Ústavného súdu Slovenskej republiky a v zmysle tohto pojmu musí konanie ako celok vykazovať znaky spravodlivosti; nestačí jedna izolovaná vada na uplatnenie kasačnej sťažnosti a naopak, ak konanie ako celok znaky spravodlivosti nevykazuje, bude kasačná sťažnosť v zmysle § 439 ods. 1 prípustná vždy.

10. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na nesprávny procesný postup, ktorého sa krajský súd dopustil v konaní tým, že nenariadil pojednávanie napriek skutočnosti, že vo vyjadrení k žalobe zo dňa 26. apríla 2017 žiadala krajský súd o nariadenie pojednávania vo veci. Tento sťažnostný bod vyhodnotil kasačný súd ako dôvodný.

11. Z obsahu spisu krajského súdu nesporne vyplýva, že sťažovateľka vo vyjadrení k žalobe zo dňa 26.04.2017 (č. l. 32-38) v poslednom odseku vyjadrenia požiadala krajský súd, aby vo veci nariadil pojednávanie. Napriek tomu krajský súd v predmetnej veci rozhodol bez nariadenia pojednávania a napadnutý rozsudok verejne vyhlásil dňa 29.06.2017. Súd taktiež v písomnom vyhotovení rozsudku v rozpore so skutočnosťou v bode 40. konštatoval: „V danom prípade nepožiadal o nariadenie pojednávania vo veci samej ani jeden z účastníkov konania, preto súd pojednávanie vo veci nenariadil a vo veci upovedomil účastníkov konania o termíne verejného vyhlásenia rozsudku upovedomením zo dňa 02.06.2017 vyvesením na úradnej tabuli súdu dňa 02.06.2017...“ Podľa názoru kasačného súdu, v tomto prípade nesporne došlo k porušeniu príslušných ustanovení S.s.p. zo strany Krajského súdu v Prešove.

12. Kasačný súd považuje za nevyhnutné poukázať na to, že prejednanie veci na pojednávaní je osobitným spôsobom konania pred správnym súdom, ktorým sa realizuje zásada verejnosti, ústnosti a bezprostrednosti tohto konania (§ 5 ods. 6, 8 S.s.p.). Zásada bezprostrednosti a ústnosti konania majú svoje ústavnoprávne vyjadrenie v čl. 47 ods. 2 Ústavy SR, v zmysle ktorého má každý právo, aby sa jeho vec prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Z dikcie vyššie citovaného § 107 ods. 1 písm. a) S.s.p. je zrejmé, že predmetné ustanovenie zakotvuje povinnosť správneho súdu nariadiť ústne pojednávanie na prejednanie veci samej ak o to požiadajú aspoň jeden z účastníkov konania. Správny súd na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy (§ 250f ods. 2 O.s.p.) už nemusí žalobcu ani žalovaného či ďalších účastníkov vyzývať, aby sa k prejednaniu veci bez nariadenia pojednávania vyjadрили. Takéto vyjadrenie sa tým posúva do výlučnej dispozície účastníkov konania a je výslovne na nich, či budú na nariadení pojednávania trvať. Správny súd je však povinný takému vyjadreniu hoci aj jedného z účastníkov konania vyhovieť.

13. Vo svetle uvedeného kasačný súd pochybil, keď vo veci nenariadil pojednávanie napriek žiadosti sťažovateľky ako účastníčky konania, a jeho nesprávnym procesným postupom došlo k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivý proces. Kasačná sťažnosť je teda v tejto časti dôvodná a preto kasačný súd postupoval podľa § 462 ods. 1 S.s.p., zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie bez toho, aby sa vyjadril k ostatným sťažnostným bodom, pretože uvedené porušenie procesných práv sťažovateľky spôsobuje bez ďalšieho nezákonnosť rozsudku. V prípade zistenia závažného procesného nedostatku, ktorý vedie k záveru o porušení práva účastníka na spravodlivý proces, neprichádza do úvahy prieskum rozsudku v merite veci.

14. Krajský súd bude musieť v ďalšom konaní vytýčiť pojednávanie vo veci, riadne a včas naň predvolať účastníkov konania, resp. ich zástupcov a znova vec prejednať a rozhodnúť.

15. Záverom súd považuje za nevyhnutné dať do pozornosti, čo sa týka merita prejednáwanej veci, že vzhľadom na nejednotnosť rozhodovania najvyššieho súdu v obdobných veciach bolo dňa 30.04.2019 prijaté rozhodnutie Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Vs/1/2019.

16. O trovách kasačného konania a trovách konania pred krajským súdom rozhodne krajský súd vo svojom novom rozhodnutí v zmysle § 467 ods. 3 S.s.p.

17. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prijal rozsudok jednomyseľne (§ 139 ods. 4 S.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný.